

ВІДГУК

**на офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Давиденка Андрія Андрійовича
на дисертацію Буцика Ігоря Михайловича
«Методична система розвитку дослідницької компетентності майбутніх
фахівців з агроінженерії у процесі вивчення сільськогосподарських
дисциплін», поданої на здобуття наукового ступеня доктора
педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика
навчання (сільськогосподарські дисципліни).**

Дисертаційна робота Буцика І.М. є актуальною у зв'язку із наявною потребою у здійсненні ефективної підготовки фахівців для аграрного виробництва, яке на сьогодні є однією із провідних галузей нашої держави. У нинішніх процесах реформування системи вищої освіти в Україні виокремлюється чітка спрямованість на досягненні освітніх результатів, що відповідають сучасним світовим вимогам та професійним стандартам провідних країн. У цих процесах особливий наголос робиться на необхідності формування у здобувачів вищої освіти низки компетентностей, в основі яких набуття ними здатностей до вирішення складних професійних завдань. Тому підготовка компетентного фахівця з агроінженерії, здатного до організації дослідницької професійної інженерної діяльності у виробничих процесах, що постійно осучаснюються, – це одне із головних завдань сьогодишньої сільськогосподарської вищої освіти. Вирішити це завдання можна лише шляхом цілеспрямованої побудови та реалізації ефективних педагогічних систем. Зазначені позиції дозволяють вважати дисертаційне дослідження Буцика І.М. цілком актуальним.

Виконане дисертаційне дослідження відповідає науково-дослідній темі Національного університету біоресурсів і природокористування України: «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561, 2015–2023 рр.). Тема дисертації була уточнена та затверджена відповідно до діючих вимог.

Зміст окремих розділів відображено у тексті дисертації та у її авторефераті, тому у відгуку ми опускаємо їх послідовний аналіз, а зосередимось на тих питаннях, які дозволять оцінити особистий внесок та результати виконаного Буциком І. М. дослідження.

Можна стверджувати, що представлена до захисту робота є цілісною та завершеною, що представлено у її науковому апараті дослідження. Тема, об'єкт, предмет, мета, завдання та гіпотеза відображають логіку дослідження та шляхи розв'язання проблеми.

Дисертантом обґрунтовано методологічні засади дослідження, в основу яких було покладено реалізацію компетентісного, системного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого та інтегративного підходів, які, у подальшому, стали засадовими для побудови методичної системи розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців з агроінженерії у процесі вивчення сільськогосподарських дисциплін.

Відповідно до обґрунтованої мети було визначено та застосовано методи дослідження, зокрема: теоретичні (аналіз, синтез, пошуково-бібліографічний метод, порівняння, узагальнення, систематизація, абстрагування, ідеалізація, конкретизація, логіко-семантичний аналіз, контент-аналіз, кластерний аналіз, моделювання), емпіричні (експертні оцінки, анкетування, спостереження, опитування, педагогічний експеримент) та математичної статистики (ранжування, методи обробки результатів опитування, непараметричні методи та методи обчислення агрегованих оцінок для кількісного й якісного аналізу). Слід відзначити, що таке застосування методів дослідження дозволило ефективно вирішити поставлені завдання дослідження.

Представлена у роботі джерельна база відповідає вимогам меті і завданням, є актуальною та достатньою (439 джерел), що свідчить про всебічність та повноту здійсненого дослідження за обраною темою. Також слід наголосити на тому, що у представленій роботі проведений аналіз широкого спектру документів, на які і спирається дисертант у своєму

дослідженні, серед яких: нормативні державні документи, світові вимоги, освітні й виробничі стандарти провідних країн та міжнародні інженерні освітні програми.

Важливим науковим здобутком даної роботи є обґрунтування та представлення сутності ключових понять у дослідженні відповідно до поставлених завдань, що полягає у формулюванні визначення поняття «дослідницька компетентність фахівця з агроінженерії», в уточненні поняття «методична система розвитку дослідницької компетентності», а також в уточненні критеріїв (когнітивний, діяльнісний, мотиваційно-ціннісний, особистісно-рефлексивний), показників та рівнів сформованості дослідницької компетентності фахівців з агроінженерії.

Дисертант приділив належну увагу вивченню світової освітньої практики з формування дослідницької компетентності інженерів, аналізу посадових інструкцій фахівців з агроінженерії, що дозволило чітко визначити та схарактеризувати зміст, етапи та структуру дослідницької професійної діяльності інженерних кадрів в аграрному виробництві з урахуванням специфіки професійної діяльності в роботі з сільськогосподарською технікою.

Буцик І.М. у своїй науковій роботі приділив належну увагу обґрунтованою концепції розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців з агроінженерії у процесі вивчення сільськогосподарських дисциплін, результатом чого стало виокремлення ним таких визначальних складників, як цільового, теоретико-методологічного та методичного концептів, що у своїй сутності та побудові спирається на сучасні тенденції розвитку науки, виробництва, економіки та особливості професійної дослідницької діяльності інженерів в аграрному виробництві.

Досить важливим здобутком даної дисертаційної роботи можна вважати теоретичне обґрунтування та розробка моделі методичної системи розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців з агроінженерії у процесі вивчення сільськогосподарських дисциплін у закладі вищої освіти. У розробленій моделі відображені функціональні складники, що здатні

забезпечувати обґрунтовані організаційно-педагогічні умови через реалізацію шляхів розвитку дослідницької компетентності за рахунок створення інтегрованого освітнього середовища, в основі яких зовнішня змістово-процесуальна інтеграція, адаптивної регуляція та внутрішня диференційовано-поетапна організації навчання.

Узагальнені та представлені автором результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію і експериментальну перевірку з статистичним обробленням отриманих кількісних даних.

Проведений аналіз представлених матеріалів (дисертація, автореферат, наукові статті, монографія та матеріали апробації результатів) свідчать про належний науковий виконаного дослідження, що дозволило Буцику І.М. дійти до важливих аргументованих висновків. Узагальнені результати проведеного дослідження дали йому змогу запропонувати практичні рекомендації щодо розв'язання проблеми розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців з агроінженерії на рівнях МОН України, ЗВО та освітнього процесу.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у: розробці автором та впровадженні в освітню практику закладів вищої освіти методичної системи розвитку дослідницької компетентності в майбутніх фахівців з агроінженерії та науково-методичного забезпечення цього процесу під час викладання сільськогосподарських дисциплін; розробці методичних рекомендацій для науково-педагогічних та педагогічних працівників; методики діагностики сформованості дослідницької компетентності фахівців з агроінженерії; розробці інтегративного факультативного навчального курсу «Організація досліджень у професійній діяльності»; методики організації навчальних занять з сільськогосподарських дисциплін. Слід зауважити, що підготовлений автором навчально-методичний посібник для науково-педагогічних та педагогічних працівників є важливим засобом для підвищення професійної майстерності викладачів закладів вищої освіти аграрного спрямування.

У цілому позитивно оцінюючи виконане дисертаційне дослідження, висловлюємо дискусійні питання:

1. У тексті, що стосується наукової новизни, на нашу думку, варто було б спочатку навести авторське визначення поняття «дослідницька компетентність фахівця з агроінженерії», а вже потім уточнені дефініції, зокрема «методична система розвитку дослідницької компетентності» (у роботі стор. 32-33 та у авторефераті стор. 7).

2. У процесі дослідження автором була розроблена та представлена модель методичної системи розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців з агроінженерії у процесі вивчення сільськогосподарських дисциплін (у роботі п. 3.3, стор. 32-33 та у авторефераті стор. 23), проте в ній схематично не відображується результат реалізації даної моделі.

3. У п.1.4. (стор. 81-104) дисертаційної роботи досить широко описано передовий досвід провідних країн в організації підготовки інженерних кадрів, але, на нашу думку, варто було більше приділити уваги вивченню освітніх процесів у напрямі розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців у процесі вивчення ними сільськогосподарських дисциплін у закладах вищої освіти, що відповідало б темі дисертації.

4. У таблиці 5.6 дисертаційної роботи (стор. 444) та таблиці 1 автореферату (стор. 27) «Результати сформованості дослідницької компетентності у студентів контрольних та експериментальних груп у формуальному експерименті» доцільно було б уточнити окремі кількісні показники.

5. Не дивлячись на те, що у «Концептуальній структурній схемі проєктування методичної системи розвитку дослідницької компетентності фахівців з агроінженерії у процесі вивчення сільськогосподарських дисциплін» (рис. 3.5 дисертаційної роботи (стор. 243) та рис. 1 автореферату (стор. 19)) представлені шляхи розвитку досліджуваного феномену, модель

би виграла, якби автор показав більш ґрунтовніше суб'єкт-суб'єктну взаємодію.

Висловлені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного Буциком Ігорем Михайловичем дисертаційного дослідження, що має наукову новизну, теоретичну і практичну значущість для сучасної науки.

Загальний висновок: актуальність, належний науково-теоретичний рівень, аргументованість та достовірність отриманих результатів, наукова новизна і теоретична та практична значущість, що викладені у роботі та авторефераті дають підстави стверджувати, що дисертація Буцика Ігоря Михайловича «Методична система розвитку дослідницької компетентності майбутніх фахівців з агроінженерії у процесі вивчення сільськогосподарських дисциплін» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами), а її автор Буцик Ігор Михайлович заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (сільськогосподарські дисципліни).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри природничо-математичних
дисциплін та інформаційно-комунікаційних
технологій в освіті Чернігівського обласного
інституту післядипломної
педагогічної освіти ім. К. Д. Ушинського

А. А. Давиденко

Підпис Давиденка А. А. засвідчую.

Проректор з науково-педагогічної роботи Чернігівського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти ім. К. Д. Ушинського

В.М. Довбня